सप्ताहानि जनार्द्दनः। तिष्ठेत् पुरा स्वयं राज्ञे वरमेतत् समादिशत्। नत्तीर्थतीरे राजेन्द्र! स्वास्यामि सप्तवासरम्। सर्वतीर्थानि तत्रापि स्वास्यन्ति मयि तिष्ठति। तत्र स्नात्वा विधानेन तीर्थे तीर्थोपपावने। सप्ताहं वे प्रपश्यन्ति गुण्डिचामण्डपे स्थितम्। मामञ्च रामं सुभद्राञ्च मम सायुज्यमाप्नुयुः"। तन्नामनिरुक्तिरपि तत्रोक्ता यथा "सर्वपापनियन्तृत्वात् पूज्यत्वात् सर्वदैवतैः। गुण्डिचाख्यापि सा प्रोक्ता ब्रह्मतेजोऽवगुण्ठनात्" स्कं० पु० उत्कल०।

गुण्डित त्रि० गुडि-वेष्टने क्त। रजसाकीर्णे, कुण्डिते अमरः

गुण्य त्रि० गुण-कर्म्मणि यत्। १गुणनीये पूर्व्ये। "गुणस्यधोऽधो गुणसण्डतुल्यः"। "गुणप्राप्तमङ्कं गुणकेन हन्यात्" लीला०। पक्षस्तो गुणोऽस्यास्ति "अन्येभ्योऽपि दृश्यते" वार्त्ति०यत्। २प्रशस्तगुणयुक्ते च। "गुण्याः ब्राह्मणाः" त्रि० कौ०।

गुत्स पु० गुध+क्विप्। गवेधुकाधान्ये (गड़गडे) रत्नमा०

गुत्सक न० गुच्छेन कायति कै-क पृषो०। ग्रन्थिपर्व्वणि हृत्ते रत्नमा०। [गुच्छशब्दे २५९६पृ० विवृतिः।

गुत्स पु० गुध-स किच्च नि० दृट्न। ग्रन्थिपर्व्वदृत्ते मेदि०।

गुत्सक पु०गुत्स+स्वार्थादौ क। १स्तवके शब्दरत्ना०। गुच्छक-शब्दे दृश्यम्। २ग्रन्थपरिच्छेदे त्रिका०। "अथ वाङ्मयभेदाः स्युश्चम्पूः खण्डकथा कथा। आख्यायिका परिकथा कलापकविशेषकौ। सन्धानमनिरुद्धं च प्रकीर्णं गुत्सकादि च। सर्गोद्देशपरिच्छेदोद्दाताध्यायाङ्कसंपृक्ताः। उच्छ्वासः परिवर्त्तश्च पटलं काण्डमस्त्रियाम्। स्थानं प्रकरणं पर्व्वाह्निकञ्च ग्रन्थसन्धयः" त्रिका०। अत्र गुत्सकादीत्यादिपदात् स्तवकोच्छ्वासादीनां ग्रहणम्। तत्र कुसुमाञ्जलौ स्तवकः, काव्यप्रकाशे उच्छ्वासः। एवमन्यत्रापि यथायथं ग्रन्थनामानुसारेण तदवयवावाचकशब्दविशेषेण ग्रन्थसन्निकरणम् दृश्यते तेषां सर्वेषामादिपदग्राह्यता।

गुद क्रीडे भ्वा० आत्म० अक० सेट्। गोदते अगोदिष्ट। जुगुदे। गुदम्।

गुद न० गुद-क। मलत्यागद्वारे अपानवायुनिःसारणद्वारे "तत्र स्थूलान्त्रप्रतिबद्धमर्द्धपञ्चाङ्गुलं गुदमाङ्गुलक्षितं बलयस्त्रिलोऽध्यर्द्धाङ्गुलान्तरभूताः प्रवाहणी १विसर्ज्जनी २संवरणी चेति। "चतुरङ्गुलायताः सर्वास्तिर्य्यगेकाङ्गुलोच्छ्रिताः। मङ्गावर्त्तनिभाश्चापि उपर्य्युपरि संस्थिताः। गजतालुनिभाश्चापि वर्त्तितः बलयीर्त्तिताः। रोमान्तेभ्यो यवाभ्यर्द्धो गुदौष्ठः परिकीर्त्तितः" सुश्रु०। तस्य स्वरूपादिकञ्चात्रम्।

अस्य प्राणायतनता यात्र० उक्ता यथा "नाभिरोजो गुदं शुक्रं शोणितं मज्जकौ तथा। मूर्द्धा सकण्ठहृदयं प्राणस्यायतनानि च"। अस्य उपसर्ज्जनत्वे क्रीडादौ युक्तेऽन्य गुद इति पाठान्तरं तेन स्त्रियां ङीष्। भट्टगुदा इत्येव। २नाड़ीभेदे स्त्री बह्वादि०वा ङीष्टापौ। "आन्त्रेभ्यस्तु गुदाभ्यः" कु०१०।१६२।२। "गुदाभ्यः याभिर्नाड़ीभिरन्नरसः समानवायुना धातुषु नीयते ताभ्यो नाड़ीभ्यः" भा०। ३मलद्वारे गुदस्थाने पु०। "उदरं च गुदौ कोष्ठौ विस्तारोऽयमथो शृणु" यात्र० "बाह्याद्गुदद्वयात् अन्तरे गुदद्वयं द्वे, तौ च गुदौ कोष्ठ्रे कोष्ठौ नाभेरधोदेशे भवौ" मिता०। वस्तुतः गुदमस्त्यस्य अर्श० अच्। गुदाधारस्थानपरतायामेव लिङ्गत्वम्। अतएव "गुदाः पात्राणि स्वदुकामधेनुः" यजु०१८।८६। व्याख्यायाम् वेददी०। "गुदाः गुदस्थानानि" इत्युक्तम् "स्थूलगुदया सर्पान् गुदाभिः" यजु०२५।७ तन्नव्याख्यायां च तेन गुदपरत्वे स्त्रीत्वं छान्दसमित्युक्तञ्च सङ्गच्छते "सिन्धवो गुदाः" शत० ब्रा० ६।४। ततः अस्त्या० अस्त्यर्थे र। गुदर तद्युक्ते त्रि०।

गुदकील पु० गुदे कील इव। अर्शोरोगे राजनि०। अर्शःशब्दे विवृतिः। "स्थूलकन्दस्तु नात्युष्णः स्थूरणो गुदकीलकः" सुश्रु० "आनाहभेदोगुदकीलहिक्काश्वासापहो वस्तिकुलत्थ एवः" सुश्रु०। स्वार्थे क। तत्रार्थे हला०।

गुदग्रह पु० गुदं तद्व्यापारं ग्रहणाति ग्रह-अच् ६त०। उदावर्त्तरोगे हेम०। उदावर्त्तशब्दे ११६२ पृ० दृश्यम्।

गुदपरिणद्ध पु० कृमिभेदे तस्यापत्यम् इञ्। गौदपरिणद्धि तदपत्ये तस्य वकनस्येन हन्ते इञो लुक् बहुत्वे। वकनस्यगुदपरिणद्धाः।

गुदपाक पु० ६त०। अतिसारादिजनिते गुदस्थानस्य पूयादिनिःस्रावहेतौ पाके। "असंहतगुदं क्षीणोदराध्मानादुपद्रुतम्। गुदे पक्वे गतोष्माणञ्चातीसारक्रियां त्यजेत्" सुश्रु०। "मांसपाकेन बध्यन्ते गुदपाके च दारुणे" "गुदपाके तु बालानां पित्तघ्नीं कारयेत् क्रियाम्" "गुदपाकस्तु पित्तेन यस्य स्यादहिताशिनः" सुश्रु०।

गुदभ्रंश पु०"प्रवाहणातिसाराभ्यां निर्गच्छति गुदं बहिः। कृच्छ्रदुर्बलदेहस्य गुदभ्रंशं तमादिशेत्" गुदभ्रंशमिमं ब्रूयात्पाणाभ्यां प्रवाहयेत्" सुश्रुतोक्ते रोगभेदे।